eviolența.md

Ghid practic
pentru femei și fete

Puterea ta asupra informației:
cum legea datelor personale îți protejează viața privată online

Introducere:

de ce poza ta, numele tău și conversațiile tale sunt protejate de lege

Într-o lume în care postăm, partajăm și comunicăm digital, granița dintre viața noastră publică și cea privată pare să se fi subțiat. Dar această subțiere nu înseamnă dispariție. Faptul că folosim platforme online nu înseamnă că am renunțat la unul dintre cele mai fundamentale drepturi umane: dreptul la viață privată și la controlul asupra propriei identități.

Poate că te-ai simțit vreodată expusă. Poate că o fotografie pe care ai împărtășit-o în privat a apărut într-un context public. Poate că informații despre tine, adresa ta, numărul tău de telefon, sau chiar conversații private, au fost folosite fără permisiunea ta și ți-au provocat teamă sau umilință. Aceste fapte nu sunt „prețul pe care îl plătim pentru tehnologie". Sunt încălcări.

Legislația din Republica Moldova, în special Legea nr. 133 din 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, împreună cu prevederi din Codul Penal, construiește un gard legal puternic în jurul identității tale. Scopul acestui articol este să explorăm în profunzime acest scut legal. Vom traduce termenii tehnici și juridici pentru a înțelege exact ce înseamnă „dată personală", ce putere imensă îți oferă noțiunea de „consimțământ" și care este diferența legală crucială dintre conținutul public și cel privat.

A-ți înțelege drepturile asupra datelor tale nu este un exercițiu tehnic. Este un act esențial de auto-apărare și de revendicare a demnității în era digitală.

Cadru legal aplicabil (partea 1)

Ce sunt, de fapt, „datele cu caracter personal"?

Aceasta este fundația întregii tale protecții. Legea nr. 133 este foarte clară și foarte cuprinzătoare.

Conform Articolului 3 al legii, **datele cu caracter personal** sunt definite ca „orice informație referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă (subiect al datelor cu caracter personal)".

Să analizăm ce înseamnă acest lucru în termeni simpli:

„Persoană fizică identificată”: Ești tu. Când informația se leagă direct de numele tău, ești identificată.

„Persoană identificabilă”: Acesta este conceptul mai larg. O persoană este „identificabilă” dacă poate fi recunoscută, direct sau indirect, „printr-un număr de identificare (IDNP)... sau la unul ori mai multe elemente specifice, proprii identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale”.

Ce înseamnă asta în practică pentru tine?

Datele tale personale nu înseamnă doar numele tău sau codul tău numeric personal (IDNP). Lista este mult mai lungă și acoperă aproape orice element al identității tale digitale și reale. Bazându-ne pe definiția legală, datele tale personale includ:

1. **Imaginea ta (fotografia sau videoclipul):** Aceasta este o dată personală fundamentală. Chiar dacă nu îți apare numele, fața ta este un element care te identifică fizic. Publicarea unei poze cu tine, fără acordul tău, este o prelucrare de date personale.
2. **Numele și prenumele tău:** Cel mai evident identificator.
3. **Informații de contact:** Adresa ta de domiciliu, adresa ta de e-mail (dacă te identifică, ex: nume.prenume@...), numărul tău de telefon.
4. **Identificatorii online:** Numele tău de utilizator (username-ul), dacă acesta poate fi legat de tine, sau adresa IP (în anumite contexte tehnice).
5. **Conversațiile tale private:** Deși conținutul în sine este protejat de secretul corespondenței, informațiile din acele conversații (detalii despre viața ta, sănătatea ta, relațiile tale) sunt informații referitoare la tine ca persoană identificabilă.
6. **Date din „categorii speciale”:** Legea 133 oferă o protecție și mai strictă pentru datele care dezvăluie „originea rasială sau etnică, convingerile politice, religioase... datele privind starea de sănătate... datele cu privire la viața intimă”. Orice informație online care atinge aceste subiecte este ultra-protejată.

Așadar, când ești online, aproape fiecare urmă pe care o lași și care poate fi legată de tine este o „dată cu caracter personal” pe care legea o protejează.

Cadru legal aplicabil (partea 2)

Consimțământul – cheia ta de control

Acesta este cel mai important concept pe care trebuie să îl reții. Dacă datele tale sunt proprietatea ta, **consimțământul** este actul legal prin care tu decizi ce se întâmplă cu acea proprietate.

Legea 133 stabilește o regulă de aur la Articolul 5: **prelucrarea** datelor cu caracter personal se poate face, cu foarte puține excepții (cum ar fi obligațiile legale ale statului), doar cu **„consimțământul subiectului datelor cu caracter personal”.**

Ce înseamnă „prelucrare”? „Prelucrarea” este un termen legal care înseamnă orice operațiune pe care cineva o face cu datele tale. Articolul 3 din Legea 133 ne oferă o listă lungă: „colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, păstrarea, restabilirea, adaptarea... consultarea, utilizarea, dezvăluirea prin transmitere, distribuirea... blocarea, ștergerea sau distrugerea”.

De ce este acest lucru vital pentru victimele violenței digitale?

Pentru că acoperă exact faptele agresorilor:

Un fost partener care îți **stochează** pozele intime după ce i-ai cerut să le șteargă, face o prelucrare.

O persoană care **distribuie** (publică, trimite altora) o poză cu tine, face o prelucrare.

O persoană care **colectează** informații despre tine (poze, adrese) pentru a-ți face rău, face o prelucrare.

Puterea imensă a consimțământului în cazurile de NCII (distribuirea neconsensuală a imaginilor intime)

Aici, Legea 133 este aliatul tău cel mai puternic, în tandem cu Codul Penal. Agresorii spun adesea: „Dar mi-ai trimis singură poza!”.

Legea 133 definește consimțământul (la Art. 3) ca fiind o „manifestare de voință... în mod expres și neechivoc, prin care subiectul

datelor cu caracter personal acceptă să fie prelucrate datele... care îl privesc".

Aceasta înseamnă că:

1. Faptul că ai trimis o poză intimă unei singure persoane (Partenerul X) reprezintă un consimțământ dat doar pentru acea prelucrare specifică: „vizualizarea de către Partenerul X".
2. Acest consimțământ NU ESTE și nu va fi NICIODATĂ un consimțământ pentru o altă prelucrare, cum ar fi „distribuirea către public" sau „transmiterea către Prietenul Y".
3. Pentru fiecare prelucrare nouă (ex. publicarea pe un site), agresorul ar avea nevoie de un nou consimțământ expres de la tine. Deoarece nu îl are, prelucrarea (distribuirea) este ilegală, conform Legii 133.

Mai mult, Articolul 12 din Legea 133 îți conferă dreptul de opoziție, care îți permite „să te opui, în orice moment... ca datele care te vizează să facă obiectul unei prelucrări". Aceasta este baza ta legală pentru a cere ștergerea datelor tale de oriunde, oricând, chiar dacă inițial ai fost de acord ca ele să fie stocate (dreptul de a-ți retrage consimțământul).

Drepturile și pașii legali (partea 1):

Linia de demarcație – conținut public versus privat

O altă apărare falsă a agresorilor este: „Era pe internet, deci e public. Pot să fac ce vreau cu poza asta." Legea face o distincție foarte clară între ceea ce este cu adevărat public și ceea ce rămâne privat, chiar dacă se află în mediul online.

Scutul libertății de exprimare și limitele sale

Legea nr. 64 din 2010 cu privire la libertatea de exprimare este adesea invocată greșit. Într-adevăr, legea garantează dreptul la libera exprimare. DAR, chiar Articolul 1 al acestei legi stabilește că scopul ei este de a găsi „un echilibru între asigurarea dreptului la libera exprimare și apărarea onoarei, demnității, reputației profesionale și vieții private și de familie ale persoanei".

Mai mult, Articolul 3 din Legea 64 specifică clar că libertatea de exprimare poate fi restrânsă legal (adică nu este absolută) atunci

când este necesar pentru „protecția... reputației sau drepturilor altora”.

Dreptul tău la viață privată și dreptul tău asupra propriilor date personale (din Legea 133) sunt exact acele „drepturi ale altora” care pun o limită legală libertății de exprimare a agresorului.

Deci, ce este public și ce este privat?

Conținut cu adevărat public: O postare pe care tu ai setat-o ca „Publică” pe profilul tău de Facebook. O pagină de web pe care ai creat-o. Un articol de ziar. Chiar și aici, „public” nu înseamnă „la liber”. Oricine preia acea poză „publică” și o folosește în alt scop (ex. pentru a-ți crea un cont fals) tot efectuează o prelucrare de date (Legea 133) și comite o infracțiune (Cod Penal Art. 177[1]).
Conținut privat: Aceasta este categoria care ne interesează cel mai mult.

1. **Conversațiile tale (Chat-uri):** Mesajele de pe Messenger, WhatsApp, Instagram, etc., sunt private. Ele sunt protejate. Publicarea unor capturi de ecran (screenshots) din aceste conversații este o încălcare gravă.
2. **Conturile tale cu setări de confidențialitate:** Dacă profilul tău este setat ca „Privat” sau „Doar pentru prieteni”, conținutul de acolo nu este public. Oricine ia o poză din acel cerc închis și o publică în altă parte încalcă legea. Setările tale de confidențialitate sunt o manifestare legală a consimțământului tău limitat.
3. **Imaginile intime trimise privat:** Acesta este cel mai înalt nivel de conținut privat. Ele nu sunt destinate publicului sub nicio formă.
4. **E-mailurile tale:** Sunt private și protejate.

Când cineva ia conținut din aceste spații private și îl aruncă în arena publică, nu își exercită libertatea de exprimare. El încalcă dreptul tău la viață privată.

Drepturile și pașii legali (partea 2):
când încălcarea datelor devine infracțiune penală

Încălcarea Legii 133 (prelucrarea fără consimțământ) este o problemă serioasă, care se poate sancționa contravențional. Dar când această încălcare este deosebit de gravă și intenționată, ea devine o faptă penală, pedepsită de Codul Penal.

Infracțiunea 1: Încălcarea inviolabilității vieții personale (Cod Penal, Articolul 177)

Această lege este scutul tău direct împotriva publicării informațiilor private. Articolul pedepsește „culegerea ilegală sau intenționată” și, cel mai important, „răspândirea... informațiilor... referitoare la viața personală sau familială” fără acordul tău.

Ce înseamnă „răspândire”? Exact ce fac agresorii: publicarea pe site-uri, trimiterea pe grupuri, afișarea publică.

Ce înseamnă „informații despre viața personală”? Exact conținutul privat despre care am discutat: conversațiile tale (screenshot-uri), detalii despre relațiile tale, despre sănătatea ta, despre adresa ta.

Agravanta digitală: Legea este perfect adaptată zilelor noastre. Alineatul (2) al Articolului 177 prevede o pedeapsă mai aspră dacă fapta este comisă „prin intermediul tehnologiilor informaționale ori al comunicațiilor electronice”. Legea a fost gândită exact pentru Facebook, Instagram și alte platforme.

Infracțiunea 2: Cazul specific al NCII (Cod Penal, Articolul 177, alineatul 3)

Deoarece distribuirea imaginilor intime este o formă atât de distructivă de violență bazată pe date, legea o tratează separat și cu maximă seriozitate. Acest alineat pedepsește „Răspândirea informației cu caracter sexual... în scop de răzbunare, ură, înjosire sau lezare a onoarei și demnității persoanei”.

Aceasta este o infracțiune care combină încălcarea datelor (Legea 133) cu o încălcare a vieții private (CP 177) și cu o intenție clară de a provoca daune (violență psihologică, conform Legii 45).

Infracțiunea 3: Furtul datelor tale pentru conturi false (Cod Penal, Articolul 177[1])

Când cineva îți fură pozele (datele tale personale) și numele tău (o altă dată personală) pentru a-ți crea un cont fals, nu este o glumă. Este infracțiunea de „Fals de identitate”. Legea pedepsește exact „înregistrarea și/sau utilizarea conturilor de utilizatori pe platformele de socializare... pentru a induce sau a menține în eroare”.

Agresorul îți fură datele pentru a-ți uzurpa identitatea, comițând o încălcare flagrantă a dreptului tău de a deține controlul asupra propriilor date.

Drepturile și pașii legali (partea 3):
ce drepturi concrete ai și cui să te adresezi

Acum că știi că legea este de partea ta, iată ce poți face în mod practic, conform Legii 133.

Drepturile tale ca „subiect al datelor” (Articolele 11-16 din Legea 133):

1. **Dreptul de acces la date:** Ai dreptul să întrebi orice companie sau persoană (numită „operator” în lege) ce date are despre tine și cum le folosește.
2. **Dreptul de intervenție (rectificare, ștergere):** Acesta este crucial. Ai dreptul legal să ceri „rectificarea, actualizarea, blocarea sau ștergerea datelor cu caracter personal a căror prelucrare nu este conformă” legii. Dacă o poză cu tine este publicată fără consimțământul tău, ai dreptul legal să ceri ștergerea ei.
3. **Dreptul de opoziție:** Așa cum am menționat, ai dreptul să spui STOP. Poți să îți retragi consimțământul în orice moment, iar prelucrarea datelor tale trebuie să înceteze (cu excepția cazurilor în care există o obligație legală).

Unde te adresezi pentru
a-ți apăra aceste drepturi?

Ai două căi principale, care pot fi folosite în paralel:

Calea 1: Autoritatea de supraveghere – CNPDCP

Legea 133 a instituit Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP). Acesta este „gardianul” oficial al legii.

Ce faci: Poți depune o plângere (o petiție) la CNPDCP. În plângere, explici cum ți-au fost prelucrate datele fără consimțământ (ex: „Poza mea a fost publicată pe site-ul X fără acordul meu”).

Ce face CNPDCP: Ei vor investiga. Au puterea legală de a constata încălcarea și de a emite prescripții prin care să oblige operatorul

(site-ul, persoana) să șteargă datele tale și să oprească prelucrarea ilegală.

Calea 2: Autoritățile de urmărire penală – Poliția și Procuratura

Această cale este pentru cazurile grave, care sunt infracțiuni (descrise în partea anterioară).

Ce faci: Dacă ești amenințată, dacă ți s-au publicat imagini intime (CP 177 alin 3), dacă ți s-a creat un cont fals (CP 177[1]) sau dacă ți s-au publicat conversații private (CP 177), mergi la Poliție.

Ce se întâmplă: Depui o plângere penală, anexând toate probele (capturi de ecran, link-uri). Poliția va investiga fapta ca pe o infracțiune, cu consecințe mult mai grave pentru agresor, inclusiv amendă penală sau închisoare.

Sprijin și resurse:
datele tale sunt demnitatea ta

Să îți vezi viața privată expusă online este o experiență profund traumatizantă. Se poate simți ca și cum ți s-a furat o parte din tine, ca și cum ai pierdut controlul asupra propriei narațiuni.

Este esențial să reții: legea îți oferă în mod explicit controlul. Consimțământul nu este un termen tehnic; este cuvântul legal pentru puterea ta de a decide. Legea 133 și Codul Penal sunt instrumentele tale pentru a-ți recupera acest control.

Expunerea datelor tale personale este o formă de violență psihologică, iar în cazul NCII, este și o formă de violență sexuală. Nu trebuie să treci prin acest proces singură. Procesul legal de a depune plângeri poate fi lung și stresant. Este vital să cauți și sprijin emoțional în acest timp.

Platforma eViolenta.md este aici pentru a te ghida. Informația din acest articol este scutul tău. Resursele de sprijin psihologic și consilierea juridică, accesibile prin intermediul nostru, sunt aliații tăi în acest proces. Nu ești singură, iar legea este de partea ta.

Acest material a fost elaborat de Centrul Internațional „La Strada” și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA Moldova), cu sprijinul financiar al Regatului Unit al Marii Britanii.